

Önümüzdeki günlerde Yerküremiz aynı biçimde ve aynı hızla güneşin etrafında dönmeye devam edecek. Mevsimler birbirini izleyecek. Milyonca yıllar geçtikçe doğa da canlı ve cansızlarıyla ağır ağır değişecek, ama “yeni yıl” bu sürede bir dönüm noktası tabii ki olmayacak.

Kısacası, 31 Aralık gecesinde yeni bir yıla geçmemiz insanın varsayımsal bir kurgusudur.

Yine de, bu günlerde insanların “hesaplarını” yeniden yapmaları, geçen yılı değerlendirirken gelecek yıllık dönem için planlar yapmaları alışlagelmiştir. Geleceği öngörmeye de çalışırlar. En iddialı olanlar müneccim sıfatıyla ciddi ciddi kehanetlerde bulunurlar.

Şu an en fazla merak ettiğim siyasi gelişmelerdir. En önemli olanın bu alan olduğu için değil; bir rastlantılar zinciri sonucu siyasetin benim özel hayatımı etkilediği için. Çevremin ve hele yakın çevremin geleceği ister istemez gündemimde.

Ve son günlerde yayınlanan “Dindar Seçmenler” başlıklı TEAM (Toplumsal Etki Araştırmaları Merkezi) araştırması “yarını” etkileyecek bir yılsonu raporu gibi.

Raporun başlığı “dindar olmayan” seçmenlerin de var olduğunu bildiriyor, aslında ima ediyor. Ve kaçınılmaz olarak siyasi çerçeve dindar olanlar ve dindar olmayanlar olarak çiziliyor.

Artık durumun gerçekten böyle olup olmadığı, yani seçmenlerin din üzerinden ikiye ayrılmış olmaları veya bu temelde ikiye ayrılmamış olmaları ikincildir. Egemen algı iki grubun var olduğu ve bu iki grubun din kimliği temelinde ortaya çıktıklarıdır.

Bu yaygın ve bilinçli olmasa da dolaylı olarak toplumca kabul edilen karşıtlık, seçmenlerin (halkın) dünyaya bakış açısını da etkiler ve hatta belirler. Artık her toplumsal olaya ve duruma din açısından bakılır: örneğin, dindar olan veya olmayan seçmenler algılanır.

Böylece, dindarlık ve tersi (dindar olmamak) yorum, değerlendirme ve açıklamalarımızın referansı olmuş oluyor. Toplumsal olaylar dine göndermelerle veya o göndermelere karşı çıkılarak ele alınıyor.

Oysa bir seçenek daha var: Dine, toplumsal bir olay olarak bakmak da olanaklıdır.

Din ve dinle ilgili semboller ve referanslar toplum içinde öylesine ağırlık kazanmış ki, artık sosyoloji, sosyal psikoloji, insan ilişkileri ve siyasetle ilişkili durumlar din dışında düşünülüyor.

Raporda şöyle bir cümle var:

“Demografik ve sosyo-ekonomik kırımlara göre, dindarlık seviyesi yaş arttıkça yükseliyor. Eğitim seviyesi yükseldikçe dindarlık azalıyor. Dindarlık, ev kadınları, emekliler ve esnafta daha yüksek.”

Yani, aynı araştırma farklı parametreler göz önüne alınarak da yapılabilirdi: yaş farkları, eğitim seviyesi, kadın erkek farkları, sınıf ve toplumsal statü farkları gibi özellikler de temel sayılabilirdi.

Oysa yapılan, son on yıllarda yapılanın tekrarı oldu. İnsanların hangi nedenlerden ne olduğu değil, kendilerini dini açıdan nasıl algıladıkları araştırılmış.

Araştırmada seçmenlere kendilerini nasıl tanımladıkları sorulmuş. Hatta cevabı da zorunlu kılarak: Tabu bir konuyu, inançları sorulmuş. Onlar da kendilerine “orta” ve “yüksek” oranda dindar sıfatını uygun görmüşler. Namaz kılmış olmaları da “pratikte” gerçekten dindar olduklarının kanıtı sayılmış.

Batı dünyasında benzer araştırmaların nasıl yapıldığını aklıma getirdiğimde, genel yaklaşımın farklı olduğunu görüyorum. Toplumsal kesimlerin izledikleri siyasi akımlar, ideolojiler ve özellikle izledikleri değerler araştırılır. Din bu çerçevede ele alınır. Toplum dindarlar ve dindar olmayanlar (dinsizler?) olarak ayrıştırılıp incelemek yöntemi pek izlenmiyor sanıyorum.

TEAM'nin araştırması AKP oylarının yüksek olduğu yörelerdeki seçmenler hakkındadır. Araştırmanın da gösterdiği gibi söz konusu AKP seçmenleri muhafazakâr ve oldukça da dindar. AKP yandaşlığı ile dindarlık arasında korelasyon olduğu kesin. Ancak sonuçların sunulmuş biçimi, siyasi tercihin yalnız dinden kaynakladığı izlenimini veriyor; ve korelasyon, neden-sonuç ilişkisi var demek değildir.

AKP yanlıları veya muhafazakâr demek yerine “dindarlardan” söz etmek, AKP karşısında “dindar olmayan” kesimler görmek anlamını taşır.

İlginçtir, belli bir siyasi görüşte olan insanların inançları bile sorulmadı, bir dini inançta olan insanlar veri olarak kabul edilip onlara siyasi görüşleri soruldu. Dindar insan kategorisi temel sayıldı. AKP'lilerden farklı oy kullananlar, yani muhalefet yanlıları da, dindar olmadıkları için öyle davrandıkları sonucu çıkıyor.

Bu seçmenlere ne sıklıkta namaz kıldıklarının sorulması çok isabetli, ama bir insanın “dindarlığı” yalnız bu bilgi ile ölçülürse bu kişinin değerleri konusunda çok sınırlı bilgi elde ederiz. Emin olabildiğimiz tek bilgi bu kişilerin AKP seçmeni olduklarıdır.

Bu AKP grubunu yalnız din inancı belirlemiyor; “grup gerçeği” kendini “din” olarak ifade ediyor. Yaş, eğitim düzeyi, yaşam biçimi, toplumsal statü, siyasi tercihler, geleneksel ahlak anlayışı gibi toplumsal dinamiklerinin oluşturdukları bir grup, “dindar mısınız” diye sorulduğu için dindar olduklarını da söylüyorlar.

Aynı dini inancı paylaşan insanların farklı gruplar oluşturuyor olmaları da böylece açıklanabiliyor. Sünni İslam'a bağlı olup AKP'ye karşı olan bunca insan var.

Türkiye'deki “seçmenler” olayı bir dinsel inanç meselesi değildir. Bu grupların oluşmasını sağlayan dinamikler ise din dâhil, çoktur. Yöresel, tarihi, geleneksel, sınıfsal, cemaatçi, ideolojik, mesleki vb. etkenler AKP seçmenini oluşturur, başka grupları da oluşturdukları gibi.

Olaya yalnız din açısından yaklaşmak ise hem eksik ve yanıltıcıdır, hem de grupları yeniden din temelinde algılama eğilimini pekiştiren bir yaklaşımdır. Yapılan, dinî paradigmayı yeniden üretmektir.

Siyasetin dinî paradigmanın dışında yaşanması yakın gelecekte olmayacak herhalde.

Yeni Yılınızı kutlarken, yarını yokuşa sürecektir yaklaşımların da beni düşündürdüklerini söylemek istedim.